

2. Репіна І. М. Моделі управління матеріальними оборотними активами підприємства / І. М. Репіна // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: наук. журн.; № 8 (197). — Луганськ: СНУ ім. Володимира Даля, 2013. — Ч. 2. — С. 168–175.

УДК 330.34:303.725.3

e-mail: os@osp.com.ua

Соскін Олег Ігорович,

канд. еконо. наук,
доцент, професор Національної академії управління, директор Інституту трансформації суспільства, Україна

Soskin Oleh I.,

Ph.D. in Economics, Docent,
Professor of National Academy of Management, Director of the Institute of Society Transformation, Ukraine

**МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-
СЕРЕДОВИЩА: ЛОГІКА ЗМІН
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

**THE MODEL OF ECONOMICS
AND BUSINESS-ENVIRONMENT
DEVELOPMENT: THE LOGICS
OF CHANGES IN CONDITIONS
OF EUROINTEGRATION**

Анотація. Модель розвитку економіки в Україні потребує трансформації — від моделі кланово-олігархічного капіталізму до моделі народного капіталізму. Бізнес-середовище необхідно змінити з ентропійного, руйнівного на креативно-продуктивне. Рушійною силою зазначених змін має стати інтеграція країни до європейського економічного простору.

Ключові слова: модель розвитку економіки, бізнес-середовище, євроінтеграція.

Summary. The model of economic development in Ukraine requires a transformation — from models of clan-oligarchic capitalism to models of national capitalism. The business-environment need to change from entropy and destructive to creative-productive. The driving force behind this changes are to become the country's integration into the European economic space.

Keywords: model of economic development, business-environment, Eurointegration.

1. Модель економічного розвитку України

Стратегічне завдання України в сучасних умовах — якісно змінити модель розвитку економіки країни. Нинішня модель економіки, побудована в державі, не спроможна адекватно відповідати на ризики і виклики, що існують у сучасному глобальному світовому господарстві. В Україні за період відновлення незалежності, від 1991-го до 2014 року, сформувалася тупикова модель економіки — модель кланово-олігархічного капіталізму, яка в період правління режиму Януковича структурувалася, мутувала до рівня «держави стаціонарного бандита», яка була описана у

працях відомих західних економістів, зокрема Мансура Ослона [1]. По суті, ця модель не відповідає жодним параметрам сучасного світового розвитку. Модель держави кланово-олігархічного капіталізму у своїй довершеній формі — моделі «держави стаціонарного бандита» приводить до утворення двополюсної системи функціонування соціуму. Тут об'єктивний економічний закон загального накопичення капіталу доводиться до свого апофеозу. У двополюсному суспільстві на одному полюсі діє кланово-олігархічний капітал, який націлений на отримання максимального монопольного прибутку, знищує конкуренцію, руйнує людський капітал і довкілля. На другому полюсі, де зосереджено мало забезпечене населення, жебраки, люмпени, маргінали, фіксується відсутність капіталу. Структура соціуму за ознакою володіння капіталом нині в Україні виглядає таким чином: на одному полюсі — 1 % мільярдерів, у приватній власності яких сконцентровано 80 % національного багатства, на другому — 80 % бідних, яким належить кілька відсотків національного багатства [2]. В Україні майже не залишилося навіть умовного середнього класу, приватних власників, які формують так звану малу і середню національну буржуазію, що діє на засадах відкритої системи конкуренції та вільного підприємництва, орієнтована на розвиток трудової приватної власності й формує продуктивну модель економіки, орієнтовану на вироблення реального додаткового продукту і створення реального багатства. Водночас, клас плутократії (мільярдери) націлений на розвиток фінансового лихварського капіталу. Він збільшує свої статки за рахунок так званих віртуальних фінансових схем, використовуючи для збагачення паразитичні форми капіталу.

По суті, в Україні сформована модель, коли фінансово-банківський капітал оминає фази реального відтворення. Він функціонує в умовах, коли гроші перетворюються на гроші із максимальною спекулятивною дельтою без входження у фази виробництва, розподілу, обміну і споживання. У штучних лихварських схемах використовуються державні фінанси. Це відбувається через механізм емісії та розміщення облігацій внутрішньої державної позики (випущені ОВДП здебільшого викуповує Національний банк за допомогою підставних схем боргових зобов'язань Уряду), через штучне рефінансування певних комерційних банків під занижений відсоток (тобто під занижену ціну грошей), через фальшиві валютні угоди і вибіркове повернення податку на додану вартість, через сфальсифіковані експортні контракти тощо. Розподіл дохідної частини Державного бюджету

ту на користь певних кланово-корпоративних структур чиниться за добре розробленими схемами «відкатів», переведення грошей у готівку, тотальної корупції. Побудована в Україні модель економіки не відповідає сучасним трендам, особливо в умовах, коли глобалізований світ увійшов у фазу падіння в рамках великого циклу Кондратьєва, коли відбуваються жорстокі цивілізаційні зіткнення, коли базові цивілізації борються за країни «сірої зони», до яких належить і Україна. Наша країна не змогла використати фазу підйому великого циклу й перебуває у стані так званої ентропійної воронки, для якого характерно постійне падіння всіх економічних і соціальних показників. Подібні процеси свідчать про те, що нинішня модель розвитку української економіки цілковито вичерпана.

Для того щоб зберегти себе як повноцінну державу і стати успішною країною, Україні потрібно кардинально та якісно змінити модель економіки з кланово-олігархічної на європейську модель народного капіталізму, де головною рушійною силою стає середній клас, стрижнем якого є мала і середня національна буржуазія, а також самодостатні місцеві громади, де відбувається децентралізація всіх систем управління та господарювання як по вертикалі, так і по горизонталі, де основою розвитку є продуктивний людський капітал.

2. Формування розкутого бізнес-середовища

Модель народного капіталізму дає можливість сформувати систему вільного підприємництва, систему відкритої конкуренції, систему активної самозайнятості та систему формування реального багатства за рахунок створення додаткової вартості в усіх ареалах і секторах національної економіки. Йдеться про перехід до нового формату бізнес-середовища, яке стає продуктивним і націленим на примноження трудової приватної власності, ефективний розвиток усіх господарських клітин, вирівнювання прибутку в усіх сегментах підприємництва.

Модель народного капіталізму передбачає надання всім суб'єктам рівного доступу до кредитних, валютних, інноваційних, природних ресурсів; зменшення ціни кредитних ресурсів до рівня, який існує в європейських та інших розвинених країнах. Ставки за кредитами повинні становити 3—6 % річних залежно від напрямів діяльності, які хоче опанувати та чи інша господарська структура.

Важливою ознакою нового бізнес-середовища має бути динамічність і синергетичний ефект, коли різні підприємницькі

структури об'єднуються для реалізації взаємовигідних проєктів, використовують спільний потенціал і працюють за принципами вільної кооперації та економічного партнерства. Подібна модель взаємодії є особливо ефективною в галузях переробної промисловості. У сферах переробки сільськогосподарської сировини (молоко, м'ясо, овочі, фрукти) та легкій промисловості доцільним є об'єднання різних виробничих підприємств у торговельні дома для спільної реалізації продукції, формування єдиних торгових брендів і спільних зовнішньоекономічних інструментів для виходу на світові ринки, створення таких виробничих синдикатів, які б могли отримувати кредити у групи банків для впровадження тих чи інших продуктивних виробничих програм і проєктів.

Бізнес-середовище за нової моделі економічного розвитку має бути орієнтовано на піднесення депресивних регіонів, громад і формування високотехнологічних п'ятого і шостого господарських укладів. Для цього необхідне залучення відповідних структур з Європи, які функціонують на рівні п'ятого і шостого господарсько-технологічних укладів. Це компанії з біохімічного виробництва, виготовлення електронних виробів, нанотехнологій. Величезну роль для формування якісно нового бізнес-середовища відіграє створення технологічних парків і бізнес-інкубаторів. Вони дозволяють швидко постати новим суб'єктам господарювання, особливо із залученням молоді, яка навчається у вищих навчальних закладах. Саме на базі ВНЗ дуже добре робити бізнес-інкубатори. Для цього є дуже позитивний досвід Фінляндії, Польщі та інших країн, де створені якісно нові підприємницькі структури, що функціонують на базі вищих господарсько-технологічних укладів.

3. Євроінтеграційна перспектива для українського бізнесу

Європейський Союз є надзвичайно потужним господарським суб'єктом у глобальному економічному середовищі. Чисельність ЄС-27 становить понад 503 млн осіб (на 1 січня 2014 р.), річний сукупний ВВП — близько \$15,993 трлн (на 2013 р.) [3]. Країни Євросоюзу переважно розвиваються за економічною моделлю народного капіталізму, носієм якої є середній клас, дрібна і середня національна буржуазія, яка складає від 60 до 82 % населення. Малі та середні підприємства в цих державах складають від 70 до 90 % усіх суб'єктів господарювання [4]. Підґрунтям успішної діяльності країн — членів ЄС є саме євроінтеграція, якій притаманно формування єдиного, інтегрального європейського ринку і

створення спільних інституційних форм і структур для підвищення ефективності взаємодії. Європейський Союз сьогодні, по суті, має єдиний валютний ринок, у більшості країн діє єдина валюта євро. Вони сформували спільний ринок робочої сили із спільними стандартами, значною мірою створено спільний ринок нерухомості, земельний ринок, ринок виробництва та продажу засобів виробництва, фінансовий ринок, ринок надання банківських послуг, єдиний страховий ринок, дуже добре інтегрований фондовий ринок, єдиний ринок золота, який поєднаний із світовим ринком золота і дозволяє сьогодні підтримувати стабільний ринок ліквідних грошей, єдиний ринок виробничої інфраструктури, єдині стандарти дорожньої структури, як автомобільних доріг, так і авіа-, залізничного, морського, річкового транспорту, дуже потужний ринок надання логістичних послуг. Таким чином, набуває обертів якісно новий процес, коли ринок зовнішньої торгівлі перетворюється на єдиний ринок усіх країн Європейського Союзу і фактично стає ринком їх внутрішньої торгівлі. Євроінтеграція сьогодні є могутньою рушійною силою, яка дозволяє європейським країнам втримувати стабільність, досягати помірного росту валового внутрішнього продукту і добробуту членів свого суспільства навіть в умовах світової структурної фінансово-економічної кризи.

Євроінтеграція України та формування системи відносин у рамках Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною може відіграти величезну роль у досягненні успіху на шляху зміни нинішньої моделі розвитку вітчизняної економіки та формуванні нової економічної моделі народного капіталізму і креативного бізнес-середовища. Саме євроінтеграція є тим механізмом, що дозволить Україні позбутися статусу країни «сірої зони», демонтувати кланово-олігархічну модель, подолати залежність від архаїчних форм господарювання та управління, якісно змінити бізнес-середовище — від характерного для нього сьогодні пограбування та експлуатації до відкритої конкуренції і взаємовигідної кооперації. Відтак, кількість діючих вітчизняних суб'єктів господарювання, так само, як і створювана ними додаткова вартість, збільшуватимуться в арифметичній і навіть геометричній прогресії, що є запорукою формування продуктивного, процвітаючого суспільства, де заможними є широкі верстви населення, а не вузька група мільярдерів.

Євроінтеграційний поступ — це реальна можливість для України долучитися до європейських стандартів розвитку бізнесу та суспільства.

Література

1. *Олсон М.* Власть и процветание: Перерастая коммунистические и капиталистические диктатуры. — М.: Новое издательство, 2012. — 212 с.
2. *Соскін О. І.* Необхідність зміни економічної моделі для конкурентоспроможного розвитку України // Науковий журнал «Економіка ринкових відносин». — 2010. — № 5—6. — С. 137—147.
3. Eurostat [Electronic resource] — Access mode: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>
4. *Соскін О. І.* Модель народного капіталізму: стійкість та адаптивність до будь-яких викликів (на прикладі Австрії) // Науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки». — 2012. — № 6(132) — С. 16—29.

УДК: 330.101

valentina_mitina@yahoo.com

Цапенко Валентина,
аспірант, кафедра стратегії
підприємств,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Tsapenko Valentyna,
Kyiv National Economic
University named after
Vadym Hetman,
Ukraine

ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

THE ECONOMIC BEHAVIOR OF ENTERPRISES: THE NATURE AND CHARACTERISTICS OF THE FORMATION

Анотація. Досліджено поняття «економічна поведінка» підприємства та процес її формування. Визначено місце та взаємозв'язок економічної поведінки із іншими економічними категоріями в процесі діяльності підприємства.

Ключові слова: стратегія, економічна поведінка, стратегічна поведінка.

Summary. The work considers researched of the concept of economic behavior and the process of their forming. Determined the role and the interrelation of economic behavior of enterprises with other economic categories.

Key words: strategy, economic behavior, strategic behavior.

В ході огляду літератури на відповідну тематику, було встановлено, що досить часто поняття «економічна поведінка» ототожнюють із поняттям «стратегічна поведінка», поведінка відповідно до певної ринкової структури. Тому метою даного дослідження є